

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 292. Vtrùm anima sensitua, & etiam intellectiua traducatur cum semine, & omnes animæ intellectiuæ fuerint simùl creatæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

pura contrahunt quamdam impuritatem ex aspectu mulieris menstruatae, ut notat Aristoteles lib. de somno, & vigilia, cap. 2. Cum igitur aliqua anima fuerit vehementer commota ad malitiam, sicut maxime in vetulabus contingit, efficitur secundum modum prædictum aspectus eius venenosus, & noxius, & maxime pueris, qui habent corpus tenerum, & de facili receptivum impressionis. Possibile est etiam, quod ex Dei permissione, vel etiam ex aliquo fato occulto, cooperetur ad hoc malignitas demonum, cum quibus vetula sortilege commercium habent.

5 Quætes secundo: nonne anima rationalis potest per apprehensionem immutare, & alterare proprium corpus, cui vnitur ut forma?

Respondet affirmatiue, ut patet ex eo, quod irascentes calefiunt, & rubescunt, timentes frigesunt, & pallescunt, & aliquando ita alterantur, ut agrotent, & moriantur. Ratio est, quia ut cum Sancto Thoma qu. 81. art. 2. diximus quæst. 236. appetitus sensitivus est actus organi corporali: ergo cum appetitus sensitivus immutatur ex apprehensione rationis, fit aliqua immutatio etiam in organo corporali, ideoque cum quis irascitur, calefit, cum timet, frigesit. At ad muranda corpora non vnita animæ, non sufficit apprehensio animæ, nisi mediante mutatione proprii corporis.

6. Articulo quarto quærit, vtrum anima rationalis separata possit corpora saltem localiter movere?

Respondet negatiue, ac docet, quod nullum corpus obedit anima separate ad motum localem, quantum est ex virtute sua natura, supra quam potest aliquid ei conferri virtute diuina. Probatur: nam cum anima rationalis est vnita corpori, non mouet immediatè, & ad nutum aliud corpus, quam quod ab ipsa est animatum, & viuificatum, ideoque manum, aut pedem, aut aliud membrum, abscissum non potest mouere immediatè, sed solum medio corpore sibi vnito: sed anima separata nullum corpus animat, ac viuificat: ergo anima separata nullum corpus potest naturaliter mouere. Ideo Aristoteles 2. de anima tex. 26. dicit, quod anima non potest mouere quodecunque corpus, sed solummodo proprium.

7 Quæres, quare Angeli possunt, cum voluerint localiter mouere corpora, ideoque materia corporalis dicitur ad nutum obedire Angelis, anima autem separata, licet sit substantia spiritualis, sicut Angeli, non possit cum voluerit, mouere corpora,

Respondet Sanctus Thomas in resp. ad 1. rationem esse, quia Angeli non sunt forma vilius corporis, ideoque habent virtutem motiuam non determinatam, ac restrictam ad hoc potius corpus, quam illud, ac proinde possunt mouere omnia corpora. At anima rationalis est forma corporis, ac proinde habet virtutem motiuam determinatam ad mouendum corpus, cui vnitur, ac mouere nequit

vllum corpus separatim.

8 Quia verò in itinerario Clementis Nicetas narrat Petro, quod Simon magus anima cuiusdam pueri à se interfecti vicebatur ad magicas operationes, quæ fiebant cum motu aliquorum corporum; Sanctus Thomas ad 2. respondet ex Augustino lib. 10. de Ciuitate cap. 11. & ex Chrysostomo hom. 29. in Matth. quod frequenter demones simulant se esse animas mortuorum ad conseruandum gentiliū errorem, qui hoc credebant, & ideo credibile est, quod Simon magus illudebatur ab aliquo demone, qui simulabat se esse animam pueri, quem ipse occiderat.

QVÆSTIO CCLXXXII.

Vtrum anima sensitiva, & etiam intellectiua traducatur cum semine, & omnes anime intellectiue fuerint simul create?

S. Tho. quæst. 118. art. 1. 2. 3.

1. **A**git demum S. Thomas de actione, qua vnus homo cum semine traducitur ex alio quoad animam, vel quoad corpus. Articulo igitur primo quærit, vtrum anima sensitiva in generatione traducatur, cum semine, vel potius à Deo fiat per creationem. Respondet quidam existimare animas sensitivas brutorum animalium à Deo creari. Hæc opinio posset admitti, si animæ sensitivæ brutorum animalium per se subsisterent, & haberent per se esse, & operationem. Nam quod per se est, & operatur, per se fit; sed res subsistens, & simplex non potest fieri, nisi à Deo per creationem ex nihilo: ergo. Sed quia ut ex Sancto Thoma quæst. 75. art. 3. diximus quæst. 223. animæ sensitivæ brutorum animalium non per se subsistunt, nec per se operantur, sed dicuntur esse, in quantum composita subsistentia per eas sunt, proportionatim non per se sunt, sed composita subsistentia per eas sunt, ut magis explicam quæst. 10. physicæ: sed generans debet esse simile genitori: ergo naturaliter animæ sensitivæ, ac omnes formæ non subsistentes producantur ab aliquibus agentibus corporeis transmutantibus materiā de potentia in actum, & educantibus formas ex potentia materie per aliquam virtutem corpoream, quæ in eis est. Animæ porro viuentium produci solent per semen. Ratio est, quia agens quo est potentius, eo potest diffundere suam actionem in magis distans, ideoque corpus quo est calidius, eo re-motius diffundit suam calorem: sed corpora viuentia vtpotè perfectiora sunt potentiora corporibus non viuentibus: ergo corpora viuentia diffundunt suam actionem in magis distans, quam corpora non viuentia: sed quæ producant sibi simile non solum per se ipsa, sed etiam per aliquod medium, cui communicatur virtus agentis principalis, diffundunt suam

Kkkkk 3

suam actionem ad magis distans, quam quæ producunt sibi simile solum per se ipsa: ergo licet corpora non viuientia producant sibi simile solum per se ipsa, corpora viuientia producant sibi simile non solum per se ipsa, sed etiam per medium, cui communicant suam virtutem, quod medium vocatur semen. Viuentia ergo per actionem se nutriendi, & augendi producunt per se ipsa sibi simile, partes nimirum carniū, & ossium similes alijs partibus: per actionem autem generandi producunt sibi simile per medium, hoc est per semen: ac bruta animalia producunt animas sensitivas per semen, quæ proinde dicuntur traduci, ac deriuari simul cum semine, ad quod semen tanquam ad instrumentum deriuatur virtus actiua ab anima animalis, ac plantæ, tanquam ab agente principali. Sicut autem nihil refert dicere, quod aliquid moueatur ab instrumento, ac quod moueatur ab agente principali, puta quod moueatur ab homine, vel à manu hominis, sic nihil refert dicere, quod animæ brutorum animalium, & plantarum deriuentur ab anima generantis, vel à virtute feminis deriuata ab anima generantis. Quia verò instrumentum virtute causæ principalis potest causare effectum perfectiorem se, ideo potentia generatiua, quæ est in semine animalis, & recensetur inter potentias vegetatiuas, virtute animæ sensitivæ potest causare animam sensitivam. Ex proportionali ratione licet semen non sit animatum, tamen quia continet virtutem animæ fundatam, & receptam in spiritu, qui est in semine, potest causare corpus animatum. Quia rursus in tali spiritu est etiam quidam calor ex virtute cælestium corporum, quorum virtute agentia inferiora agunt ad speciem, ut cum Sancto Thoma quæst. 115. art. 3. ad 2. diximus quæst. 287. num. 4. ideo 2. physic. tex. 26. dicitur, quod *homo generat hominem, & Sol*. Calor autem elementaris se habet instrumentaliter ad virtutem animæ, sicut etiam ad virtutem nutritiuam, ut dicitur 2. de anima, tex. 30. & 2. de partibus animalium, cap. 3.

2. Quæritur, vtrum principium actiuum animæ sensitivæ, quod est in semine, remaneat in animali iam generato, vel non remaneat?

Respondeo ex doctrina Sancti Thomæ in resp. ad 4. quod non remanet. Ut hoc explicetur, notandum primo ex Aristot. lib. 1. de Generat. anim. cap. 2. & 20. quod virtus actiua est in semine maris, materia autem, ex qua generatur foetus, est illud, quod ministratur à foemina.

3. Notandum secundo quod in materia, quæ ministratur à foemina, ab initio est anima vegetatiua, non quidem in actu secundo, cum actu non vegetetur, sed in actu primo, cum possit vegetari, eo pacto, quo in dormientibus anima sensitiva est solum in actu primo, non autem in actu secundo, cum dormien-

tes actu non sentiant. Ideo in materia ministrata à foemina anima vegetatiua est quodammodo dormiens.

4. Notandum tertio, quod materia illa transformatur, & perficitur à semine maris, donec perueniat ad actum animæ sensitivæ, non ita, ut ipsamet virtus feminis euadat anima sensitiva: (alioquin idem esset generans, & genitum, & potius fieret quædam nutritio, & augmentatio, quam generatio, ut Aristoteles dicit lib. 1. de anima tex. 33. & 34.) sed ita, ut in materia subministrata à foemina producat anima sensitiva.

5. Notandum quarto, quod postquam per virtutem principij actiui, hoc est feminis virilis, producta est anima sensitiva in materia, subministrata à foemina, & in aliqua parte principali geniti, puta in corde, tunc illa anima sensitiva ad complendum, perficiendum, augendum, & formandum proprium corpus, incipit operari per motum nutritiōis, & augmentatiōis. Virtus autem actiua, ac generatiua, quæ erat in semine, non remanet amplius, sed evanescit, dissoluto semine, & evanescente spiritu, qui erat in semine. Nec est absurdum, quod virtus instrumentalis ordinata ad aliquem effectum, habito effectu, & fine, desinat, & evanescat: sed virtus actiua, feminis ordinatur ad materiam animandam anima sensitiva: ergo non est inconueniens, quod desinat esse, producta iam anima sensitiva. Videri possunt quæ de animalium generatione ex semine dixi in Philos. quæst. 13. de anima, ob id, *Sancti Thomæ*.

6. Articulo secundo quærit, vtrum etiam anima intellectiua, ac rationalis causetur ex semine?

Respondet negativè. Probat: nam impossibile est virtutem, quæ est in materia, extendere suam actionem ad producendum effectum immaterialem: sed virtus feminis est in materia: ergo impossibile est virtutem feminis extendere suam actionem ad producendum effectum immaterialem: sed anima intellectiua, quæ est principium intelligendi in homine, transcendit materiam, & est immaterialis: habet enim operationem intelligendi, in qua non communicat corpus: ergo impossibile est virtutem feminis extendere suam actionem ad producendam animam intellectiuam. Ideo Aristoteles lib. 2. de generat. animal. cap. 3. dicit, *Relinquitur intellectus solus de foris aduenire*: cum scilicet non producat a generante materiali, sed à solo Deo.

7. Confirmatur secundo: nam anima intellectiua, cum habeat operationem vitalem intelligendi independentem à corpore, habet etiam esse independentem à corpore, & materia, ac proinde per se subsistens, ut cum Sancto Thoma quæst. 75. art. 2. diximus quæst. 223. ergo etiam per se est, & fit, & cum sit substantia immaterialis non potest fieri per generationem, qua educatur ex potentia materiæ, sed debet fieri ex nihilo sui, & subiecti, ac

ac proinde per creationem à Deo. Concludit Sanctus Thomas: ponere ergo animam intellectivam à generante causari, nihil est aliud, quam ponere eam non subsistentem, & per consequens corrumpi cum corpore. Et ideo hæreticum est dicere, quod anima intellectiva traducatur cum semine.

8 Quæritur primò, in quo sensu Gen. 46. dicatur: cunctæ animæ, quæ egressæ sunt de femore Iacob, quadraginta sex.

Respondeo cum Sancto Thoma in resp. ad 1. quod eo loco per synecdocham sumitur pars pro toto, hoc est anima, quæ est pars hominis, pro toto homine, ac significatur 46. homines egressos fuisse de femore Iacob per carnalem generationem.

9 Quæres secundo: quandoquidem eadem anima est simul vegetativa, sensitiva, & intellectiva, quo pacto anima sensitiva hominis potest generari ex semine, anima autem intellectiva non generari ex semine?

Respondeo Sanctum Thomam in resp. ad 2. referre plures sententias. Prima est aliquorum, qui dixerunt operationes vitales embryonis, quibus nutritur, & augetur, non procedere ab anima embryonis, sed ab anima matris, vel à virtute formativa seminis. Reijcitur hæc opinio. Nam operationes vitales debent procedere ab ipso vivente, ac non possunt procedere solum ab extrinseco. Ideo dicendum, quod in embryone primo existit anima vegetativa, seu nutritiva, deinde anima sensitiva, ac demum intellectiva. Aliqui existimant ita unam ex istis animabus alteri supervenire, ut simul remaneant. Sed hanc opinionem de tribus animabus simul existentibus cum Sancto Thoma quæst. 76. art. 3. reiecit supra quæst. 227. & in philosophia in tract. de anima quæst. 6. Tertia sententia docet, quod eadem anima, quæ primo fuit vegetativa tantum, postea per actionem virtutis, quæ est in semine, perducitur ad hoc, ut sit etiam sensitiva, ac demum per virtutem superioris agentis, hoc est Dei, perducitur ad hoc, ut sit simul intellectiva. Reijcitur etiam hæc opinio. Primo enim anima fuscipiet magis, & minus, & anima augetur quodammodo per additionem gradus ad gradum. Secundo generatio animalis esset motus continuus, quo animal ab uno gradu perduceretur paulatim ad alium gradum. Tercio generatio hominis, aut equi non esset generatio simpliciter, quia supponeret ens actu per animam sensitivam, & vegetativam. Quarto anima intellectiva hominis creata à Deo est forma subsistens: ergo distinguitur ab anima sensitiva, quæ non est forma subsistens: ergo dantur in homine simul plures animæ, quod iam est reiectum. Si verò dicatur, quod anima intellectiva hominis non est forma subsistens, sed est quædam perfectio animæ sensitivæ, quam præsupponit, sequitur, quod corrupta anima sensitiva, corrumpatur etiam intellectiva, ut potè quæ non per se subsistit. Quarta sententia est eorum, qui dixerunt unum

numero esse intellectum omnium hominum. Sed hanc opinionem cum S. Thoma quæst. 76. art. 2. reiecit supra quæst. 226. Dicendum igitur, quod quia generatio unius est corruptio alterius, cum in homine, vel animalibus advenit forma perfectior, corrumpitur, ac desinit forma imperfectior contenta virtualiter in forma perfectiori: sed anima sensitiva, est perfectior, quàm anima vegetativa, & anima intellectiva est perfectior quàm anima sensitiva: ergo cum advenit anima sensitiva, corrumpitur, ac desinit anima purè vegetativa: & cum advenit anima intellectiva, corrumpitur, & desinit anima sensitiva, & anima intellectiva est simul vegetativa, sensitiva, & intellectiva & produciuntur à solo Deo per creationem. Hæc magis explicata sunt in philosophia, quæst. 6. de anima.

10 Addit Sanctus Thomas, quod cum duo agentia sunt subordinata, non repugnat, quod unum disponat materiam, aliud producat formam: sed tota natura subordinatur Deo, & agit ut instrumentum Dei: ergo non repugnat, quod natura disponat materiam ad animam intellectivam, & formet corpus, Deus autem creet animam, eamque corpori infundat. Hinc sequitur, quod homo generat sibi simile, in quantum per virtutem seminis disponit corpus ad animam humanam, quam Deus creat, & corpori infundit. In actione porro adulterorum illud, quod est naturæ, bonum est, eique Deus cooperatur: quod autem est inordinata voluptas, est malum, & huic Deus non cooperatur, sed peccatum purè permittit.

11 Articulo tertio quærit, utrum omnes animæ humanæ creatæ fuerint simul à principio mundi?

Respondet aliquos existimasse animas hominum esse eiusdem rationis cum Angelis, hoc est cum substantiis separatis, quæ non uniuntur corporibus, ac proinde accidentaliter corporibus uniri, & omnes creatas fuisse simul ab initio mundi.

12 Reijcitur hæc opinio. Primo enim si animæ humanæ accidentaliter corporibus uniuntur, sequeretur, quod homo constitutus per unionem animæ cum corpore esset ens per accidens, vel quod sola anima esset homo: sed homo non est ens per accidens, & homo est compositum ex anima, & corpore, ac non est sola anima, ut cum Sancto Thoma quæst. 75. art. 4. diximus quæst. 224. & in philosophia quæst. 8. Physicorum: ergo.

13 Reijcitur secundo: anima enim non est eiusdem rationis cum Angelis: ergo &c. Probatur antecedens: nam Angeli intelligunt per species ingenas, ac sine conversione ad phantasmata, ideoque non indigent corpore, & sensibus corporeis, ut cum Sancto Thoma quæst. 55. art. 2. diximus quæst. 150. anima autem hominis intelligit per species à sensibus acceptas, & convertendo se ad phantasmata, ut cum eodem Sancto Thoma quæst. 84. art.

art. 7. diximus quæst. 241. & 242. ideoque anima indiget corpore, & sensibus corporeis; sed ex diuerso modo intelligendi sequitur animas humanas esse diuersæ rationis ab Angelis: ergo.

14. Reijcitur tertio, & ex dictis positivè probatur animas humanas non fuisse simul creatas ab initio mundi. Nam si, vt probatum est, naturale est animæ vniri corpori, carere corpore est contra naturam animæ, ac proinde anima, dum caret corpore, non habet suam perfectionem, & est substantialiter incompleta: sed non fuit conueniens, vt Deus suum opus inchoaret ab imperfectis, & ab his, quæ sunt præter naturam: ergo non fuit conueniens, vt Deus ab initio crearet animas carentes corpore. Confirmatur: nam Deus ab initio non fecit homines carentes suis partibus naturalibus, puta manibus, aut pedibus: ergo multo minus fuit conueniens, vt faceret animas, sine corporibus.

15. Si verò aliquis dicat non esse naturale animæ, vt corpori vnatur, debet afferri ratio, cur de facto sit vnita corpori. Vel ergo dicitur animam fuisse vnitam corpori, quia voluit, vel quod fuit vnita corpori ex alia causa: si dicitur animam vnitam fuisse corpori, quia voluit, contra est primo: nam irrationabiliter anima voluit vniri corpori, si corpore non indigebat: sed si corpore indigebat, naturale fuit animæ vniri corpori: siquidem natura non deficit in necessarijs: ergo. Contra est secundo: nam fuisset irrationabile, vt animæ creatæ ab initio mundi post tot sæcula vellent corpori vniri. Tertio videretur casu contingere, vt anima vniretur huic corpori, siquidem ad hoc deberent concurrere voluntas animæ, & voluntas generantis. Si autem anima præter suam voluntatem, & naturam corpori vnitur, violenter vnitur: ergo talis vnio est animæ pœnalis, & tristis, ac proinde inciditur in errorem Origenis, qui docuit animas corporibus vniri in pœnam peccati, vt refert Epiphanius lib. 2. de Hæresibus, hæresi 64. ergo ne incidamus in hæc inconuenientia, dicendum, quod animæ non sunt creatæ ante corpora, sed simul creantur, & suis corporibus infunduntur. Vide quæ de hoc puncto dixi in philosophia quæst. 33. de anima, conc. 2.

16. Quæres primo, si Deus quotidie creat nouas animas, quo pacto Gen. 2. dicitur, quod die septimo Deus requieuit ab omni opere, quod pararat?

Respondet Sanctus Thomas in resp. ad 1. quod Deus dicitur requieuisse die septimo, non quidem ab omni opere, siquidem Io. 5. Christus dicit: *Pater meus usque modo operatur, & ego operor*, sed à nouis rerum generibus, & speciebus condendis, quæ in operibus primis aliquo pacto non præxisterent. Animæ ergo hominum, quæ de nouo creantur, præextiterunt secundum similitudinem speciei in anima Adami, quæ creata fuit die sexta. Quæ verò ad perfectionem vniuersi sufficiunt spe-

cies, ideo mundus ab initio fuit perfectus, licet daretur vna sola anima Adami.

17. Addit Sanctus Thomas in resp. ad 3. quod de facto cum homo moritur, anima remanet separata à corpore in pœnam peccati. Ab initio autem non fuit conueniens, vt anima esset à corpore separata, ideoque cap. 1. dicitur: *Deus mortem non fecit, sed impij manibus, & verbis accerserunt eam*.

QVAESTIO CCLXXXIII.

Vtrum aliquid de alimento conuertatur in virtutem humane naturæ?

S. Th. quæst. 119. art. 1.

1. **P**ostquam Sanctus Thomas explicauit, quo pacto homines propagentur quoad animam, quæst. 119. explicat, quo pacto propagentur quoad corpus. Articulo igitur primo quærit, vtrum aliquid de alimento conuertatur in veritatem humane naturæ? Vt explicetur sensus quæstionis, & quæstio soluat, præmittit primo, quod quia ex Aristotele 2. Metaph. tex. 4. vnumquodque ita se habet ad veritatem, sicut se habet ad esse, illud dicitur pertinere ad veritatem alicuius naturæ, quod pertinet ad constitutionem talis naturæ. Dum ergo quæritur, vtrum alimentum conuertatur in veritatem humane naturæ, quæritur, vtrum alimentum conuertatur in aliquid pertinens ad constitutionem naturæ humane?

2. Præmittit secundo naturam dupliciter posse considerari. Primo potest considerari in communi, & secundum speciem, puta natura humana potest considerari in communi, in quantum constituit hominem secundum speciem. Secundo potest considerari in singulari, in quantum constituit indiuiduum, puta potest considerari hæc natura humana, in quantum constituit Petrum, Paulum, vel alium hominem singularem. Sicut igitur ad veritatem humane naturæ in communi pertinet anima rationalis, & corpus humanum, sic ad veritatem humane naturæ in singulari pertinet hæc anima, & hoc corpus, puta ad naturam Petri pertinet hæc anima, & hoc corpus.

3. Præmittit tertio dari quasdam substantias, quarum forma specifica non existit, nisi in hac materia, cui ab initio fuit vnita, puta forma Solis non potest de facto esse, & saluari, nisi in hac materia, cui ab initio fuit vnita. Idem dic de forma Lunæ, & aliorum planetarum.

4. His præmissis, refert, & reijcit Sanctus Thomas quasdam sententias, ac deinde proponit suam opinionem. Prima ergo sententia est quorundam, qui dixerunt, quod sicut forma Solis non potest de facto esse, & saluari, nisi in hac materia determinata, & signata, in qua fuit ab initio creata, sic anima rationalis, quæ